

Spis treści

CZĘŚĆ I WPROWADZENIE

1 Myślenie ekonomiczne 3

Geneza rynku	4
Problem ekonomiczny	6
Zakres ekonomii	10
Formułowanie i wykorzystywanie teorii ekonomicznych	11
Ekonomia pozytywna i normatywna	15
Mikroekonomia i makroekonomia	15
PERSPEKTYWY: Adam Smith	8
PERSPEKTYWY: Czym zajmują się ekonomiści?, Rudolph White, Uniwersytet Georgia	12

2 Rzadkość a możliwości produkcyjne 19

Implikacje rzadkości	20
Krzywa możliwości produkcyjnych	21
Liniowa krzywa możliwości produkcyjnych	21
Wygięte w łuk krzywe możliwości produkcyjnych	22
Punkty leżące wewnątrz i na zewnątrz krzywej	23
Wybór między inwestycjami a konsumpcją	24
Wybór między dobrami prywatnymi a publicznymi	26
Przesuwanie krzywej możliwości produkcyjnych	28
Substytucja zasobów	28
Rozkładanie kosztów	28
Specjalizacja pracy	29
Korzyści skali	29
Handel	29
Pieniądz jako zasób	30

Wykorzystanie przewag komparatywnych	31
Okrężny obieg dochodu	32
ANEKS: Analiza graficzna	39
PERSPEKTYWY: Dawid Ricardo	30

3 Elementy podaży i popytu 45

Funkcjonowanie konkurencyjnego rynku	46
Pojęcie rynku	47
Konkurencja między kupującymi i sprzedającymi	47
Podaż i popyt: model rynku	48
Elementy popytu	49
<i>Popyt jako relacja</i>	49
<i>Popyt jako tabela lub wykres</i>	49
<i>Nachylenie krzywej i determinanty popytu</i>	50
Elementy podaży	53
<i>Podaż jako tabela lub wykres</i>	53
<i>Nachylenie krzywej i determinanty podaży</i>	54
Równowaga rynkowa	56
<i>Nadwyżki na rynku</i>	56
<i>Niedobory rynkowe</i>	57
<i>Skutki zmian popytu i podaży</i>	58
Efektywność modelu rynku konkurencyjnego	58
Konkurencja niecenowa	61
Konkurencja w krótkim okresie i w długim okresie	65
Wady rynków konkurencyjnych	67
PERSPEKTYWY: Ceny minimalne i pułapy cen	62
PERSPEKTYWY: Wpływ deregulacji linii lotniczych na bezpieczeństwo podróżowania, William F. Shughart II, University of Mississippi	69

4 Sektor publiczny 77

Ogólny przegląd sektora publicznego	78
Minimum rządu: Ochrona własności	82
Rządowa produkcja dóbr publicznych	87
Korzyści zewnętrzne	88
Koszty zewnętrzne	89
Rządowa odnowa zasobów ogólnie dostępnych	90
Powietrze i woda	92
Gatunki zagrożone wymarciem	93
Własność publiczna	94
Zabezpieczenie dochodów i opieki zdrowotnej przez rząd	94
Stabilizowanie gospodarki przez rząd	95
Niedostatki działań rządu	98

PERSPEKTYWY: Źródła dochodów sektora publicznego 84

PERSPEKTYWY: Zagrożony system ubezpieczeń społecznych 90

DIALOG: Pęd do prywatyzacji, *Wydawcy New York Times* 96

Dlaczego prywatyzować? *Stuart M. Butler, Heritage Foundation* 97

CZĘŚĆ II

MAKROEKONOMIA

5 Mierzenie gospodarki w skali makro 105

Produkt narodowy brutto	107
Definicja PNB 108	
<i>Wartość dodana</i> 108	
Obliczanie PNB 109	
Wady PNB 111	
<i>Produkcja nieprzeznaczona na rynek</i> 111 <i>Gospodarka podziemna, czarna lub przestępcza</i> 113 <i>Czas wolny</i> <i>Produkcja „anty dóbr”</i> 113	
Dobrobyt ekonomiczny netto 114	
<i>Ceny dóbr i usług</i> 114 <i>Wzrost liczby ludności</i> 116	
<i>Jakość dóbr i usług</i> 116	
Produkt narodowy netto 116	
Dochód narodowy 117	
Stopa bezrobocia	120
Obliczanie stopy bezrobocia 122	
Niedoskonałości statystyki zatrudnienia i bezrobocia 124	
Zmniejszenie stopy bezrobocia 126	
Indeks cen konsumpcyjnych	126
PERSPEKTYWY: Ukryte dochody podziemia, <i>Leonard Silk, New York Times</i> 118	
PERSPEKTYWY: Prognozy makroekonomiczne 124	

6 Problemy makroekonomii i polityka ekonomiczna 135

Problemy makroekonomiczne	136
Inflacja 137	
<i>Rodzaje inflacji</i> 141 <i>Thumienie inflacji</i> 142	
Bezrobocie 142	
<i>Rodzaje bezrobocia</i> 143 <i>Zmniejszenie bezrobocia</i> 146	
Stagflacja 147	
Spadające tempo wzrostu produktywności i realnego dochodu 150	
Cykle gospodarcze	151

Główne szkoły myśli makroekonomicznej	155
Szkoła klasyczna 156	
Szkoła keynesowska 157	
Szkoła monetarystyczna 158	
Ekonomia podaży 159	
Szkoła racjonalnych oczekiwań 159	
Wspólne elementy różnych teorii 161	
Zagregowany popyt i zagregowana podaż: model makroekonomii	162
Zagregowany popyt 162	
Zagregowana podaż 163	
Zagregowana podaż i zagregowany popyt 164	
DIALOG: Rosnąca stabilność gospodarki w dwudziestym wieku 144	
Trwająca niestabilność gospodarki w dwudziestym wieku 145	
PERSPEKTYWY: Historia gospodarcza bardzo długiego okresu 160	

CZĘŚĆ III

PIENIĄDZ I POLITYKA MONETARNA

7 Pojęcie pieniądza i jego tworzenie 173

Pojęcie pieniądza	174
Wartość pieniądza	176
Popyt na pieniądz	176
Zasoby pieniądza	177
System bankowy	180
Instytucje depozytowe oraz instytucje pośrednictwa finansowego 180	
System Rezerwy Federalnej 183	
Czeki i transfer pieniądza	189
Tworzenie pieniądza	192
Rezerwy obowiązkowe 192	
Wielostronne skutki kredytowania 194	
Fluktuacje zasobów pieniądza	195
PERSPEKTYWY: Krótka historia pieniądza 186	

8 Rezerwa Federalna i zasoby pieniądza 203

Kontrolowanie zasobów pieniądza	204
Rezerwy obowiązkowe 205	
Pożyczki udzielane instytucjom depozytowym 206	
Operacje otwartego rynku 208	
Podsumowanie problematyki narzędzi kontroli zasobów pieniądza 210	

Monetarystyczne wyjaśnienie inflacji i deflacji	211
Wielkość zasobów pieniądza a wartość pieniądza	211
Równanie obiegu pieniądza	215
Skutki zmian wielkości zasobów pieniądza	215
Skutki zmiany prędkości obiegu pieniądza	216
Wpływ zmian zasobów pieniądza na zagregowany popyt i zagregowaną podaż	217
Polityczno-społeczne uwarunkowania polityki monetarnej	218
Deficyt budżetu federalnego	219
Naciski polityczne na System Rezerwy Federalnej	220
Inflacja pchana przez koszty	222
PERSPEKTYWY: Czym zajmują się ekonomiści w Banku Rezerwy Federalnej w Richmond, <i>Thomas M. Humphrey, Federal Reserve Bank of Richmond</i>	212
PERSPEKTYWY: Czy system Rezerwy Federalnej powinien być niezależny?	221

9 Koszty i korzyści z inflacji 227

Koszty inflacji	228
Straty posiadaczy gotówki	229
Straty wierzycieli instytucjonalnych	229
Straty nabywców obligacji	230
Straty przedsiębiorców i pracowników	230
Straty podatników	231
Straty emerytów	232
Ogólne straty wywołane inflacją	232
Korzyści z inflacji	233
Zyski dłużników	234
Korzyści odnoszone przez przedsiębiorstwa i pracowników	236
Korzyści odnoszone przez polityków i urzędników państwowych	237
Czy inflacja powinna zostać zahamowana?	239
PERSPEKTYWY: Inflacja a inflacyjny popyt na domy mieszkalne, <i>Dwight R. Lee, University of Georgia</i>	234

CZĘŚĆ IV

DOCHÓD NARODOWY I POLITYKA FISKALNA

10 Bezrobocie a poziom zrownoważenia dochodu: wprowadzenie 245

Przed Keynesem	246
Klasyczny model rynku pracy	247

Wczesne teorie cyklu koniunkturalnego	251
Teorie rolnicze	251
<i>Teoria ogólnego przesycenia</i>	251
Monetarne teorie cyklu koniunkturalnego	252
Punkt widzenia Keynesa: istota zagadnienia	254
Okreśny obieg dochodów	255
Oszczędności: wpływ pieniądza z obiegu	257
Inwestycje: dopływ do określonego obiegu dochodów	259
Utrzymywanie poziomu równowagi dochodu	261
Równoważenie oszczędności i inwestycji:	
klasyczna teoria stóp procentowych	261
Zastrzeżenia wysuwane przez Keynesa wobec	
klasycznej teorii stóp procentowych	263
Uwzględnienie rządu w określonym obiegu dochodów	266
Funkcja deficytu budżetowego	268
PERSPEKTYWY: John Maynard Keynes	263

11 Bezrobocie a poziom zrównoważenia dochodu. Model bardziej złożony 275

Podejście do zagadnienia równowagi dochodu od strony planowanych inwestycji i oszczędności	276
Funkcja inwestycji	277
Funkcja oszczędności	278
Poziom zrównoważenia dochodu narodowego	281
Równowaga dochodu - podejście od strony całkowitych wydatków	283
Funkcje konsumpcji i inwestycji	284
Poziom zrównoważenia dochodu narodowego	287
Zmiany całkowitych planowanych wydatków	289
Zmiany planowanych inwestycji	290
Mnożnik	292
Zmiany planowanej konsumpcji i planowanych oszczędności	298
ANEKS: Wyprowadzenie mnożnika	304
DIALOG: Keynesowskie wyjaśnienie przyczyn Wielkiej Depresji	294
Niekeynesowskie wyjaśnienie przebiegu Wielkiej Depresji	295

12 Keynesowska polityka fiskalna 307

Rząd jako twórca polityki gospodarczej	309
Zmiany planowanych wydatków rządu	313
Osłabienie skuteczności polityki fiskalnej	315
Zmiana planowanych podatków	317

Mnożnik zbilansowanego budżetu	321
Cięcia podatkowe prezydenta Kennedy'ego: przykład z życia	322
Polityka fiskalna w kontekście koniunktury	323
Trudności synchronizacji działań fiskalnych	323
<i>Opóźnienie rozpoznawcze</i>	323
<i>Opóźnienie reakcji (opóźnienie administracyjne)</i>	324
<i>Opóźnienie operacyjne</i>	324
Wykorzystywanie automatycznych stabilizatorów fiskalnych	325
<i>Podatki od dochodów indywidualnych</i>	325
<i>Podatek od dochodów korporacji</i>	325
<i>Zasilki dla bezrobotnych i zasilki socjalne</i>	325
Argumenty za i przeciw deficytowi budżetowemu	325
Polityka pieniężna z keynesowskiego punktu widzenia	329
Rezerwa Federalna podczas Wielkiej Depresji	329
Pułapka płynności	330
Efekt zmian wielkości zasobów pieniądza	331
PERSPEKTYWY: Mikroekonomiczne fundamenty makroekonomii	318
PERSPEKTYWY: Polityczne skutki ekonomii keynesowskiej	327

13 Zagregowana podaż i popyt 339

Zagregowany popyt	340
Wpływ zmiany poziomu cen na stopy procentowe	342
Wpływ zmiany poziomu cen na realne bogactwo	343
Wielkość efektu zmiany poziomu cen	344
Zmiany zagregowanego popytu	347
Zagregowana podaż	348
Zagregowana podaż krótkookresowa (SAS)	349
Zagregowana podaż długookresowa (LAS)	351
Zmiany zagregowanej podaży	352
Równowaga dochodu narodowego a poziomy cen	353
Realny efekt ekspansyjnej polityki fiskalnej i monetarnej	356
Realna wielkość mnożnika	357
PERSPEKTYWY: Ekonometria, N. Keith Womer, University of Mississippi	354

CZĘŚĆ V

ALTERNATYWNE KONCEPCJE MAKROEKONOMII

14 Monetarystyczne wyjaśnienie inflacji i bezrobocia 365

Podstawy monetaryzmu	366
Monetarystyczna interpretacja bezrobocia	367
Krzywa Phillipsa	368
Fakty historyczne	371
Monetarystyczne wyjaśnienie inflacji	371
Popyt na pieniądz	371
Skutki zmian zasobu pieniądza	374
Fakty historyczne	375
Pieniądz, ceny i bezrobocie	377
Monetarystyczne wyjaśnienie wysokich stóp procentowych	379
Znaczenie stabilnej stopy wzrostu zasobu pieniądza	381
Krytyka monetaryzmu	384
PERSPEKTYWY: Henry Calvert Simons	380
PERSPEKTYWY: System Rezerwy Federalnej jest nagi	382
PERSPEKTYWY: Rozwiązanie zagadki prędkości obiegu, Courtenay C. Stone i Daniel L. Thornton, St. Louis Fed	386

15 Ekonomia podaży 393

Stopy opodatkowania i bodźce podażowe	395
Podstawowe twierdzenia ekonomii podaży	395
Skutki redukcji stóp opodatkowania	399
Krytyka teorii podażowej	401
Zależności między pracą i czasem wolnym	401
Krzywa Laffera	403
Groźba inflacji	410
Potrzeby ekonomiczne a rzeczywistość polityczna	414
PERSPEKTYWY: Wpływ stóp podatkowych na gospodarkę – porównania międzynarodowe, Alan Reynolds, Polyconomics, Inc.	396
PERSPEKTYWY: Propozycje podatków proporcjonalnych, Thomas M. Hubert, Biuro Kongresmana Jacka Kempa	406
PERSPEKTYWY: Wyżymanie bogatych przy pomocy obniżek podatków, Richard Vedder i Lowell Galloway, Ohio University	408
PERSPEKTYWY: Pieriestrojka jako ekonomia podaży przystosowana do warunków Związku Radzieckiego	412

16 Racjonalne oczekiwania 419

Oczekiwania w teorii keynesowskiej	420
Inwestycje	422
Konsumpcja	423
Popyt na pieniądz	424
Racjonalne oczekiwania	425

Teoria racjonalnych oczekiwań z perspektywy innych szkół myślenia	427
Problemy związane z teorią racjonalnych oczekiwań	429
Koszt zdobywania informacji	430
Racjonalna ignorancja	431
Zmiana struktury produkcji krajowej	434
Sztywność umów o pracę i płac	434
PERSPEKTYWY: Czy deficyt federalny stanowi obciążenie?, Robert J. Barro, Harvard University	432
PERSPEKTYWY: Oczekiwanie a skutki deficytów federalnych, William F. Shughart II, University of Mississippi	436

CZĘŚĆ VI

ZASADY ZACHOWAŃ KONSUMENTA I TEORIA POPYTU

17 Zasady racjonalnego postępowania 445

Racjonalność: podstawa badania zachowań ludzkich	446
Postępowanie jednostki	446
Postępowanie racjonalne	447
Racjonalne decyzje w warunkach ograniczeń występujących w otoczeniu	447
Wybór	448
Koszt	450
Maksymalizowanie zadowolenia: Analiza kosztów – korzyści	451
Oddziaływania czasu i ryzyka na koszty i korzyści	455
Czego nie twierdzi zasada racjonalności postępowania?	457
PERSPEKTYWY: Czy miłość własna jest przejawem egoizmu?	448
PERSPEKTYWY: Wartość życia? Od \$ 8,37 do \$ 10 milionów, William R. Greer, New York Times	452
PERSPEKTYWY: John Stuart Mill	458

18 Decyzje konsumenta i popyt 463

Przewidywanie popytu konsumenta	464
Racjonalna konsumpcja: pojęcie użyteczności krańcowej	465
Osiąganie równowagi konsumenta	465
Uwzględnianie różnic cen i wielkości jednostek towaru	466
Zmiany cen i prawo popytu	468
Od popytu indywidualnego do popytu rynkowego	470

Elastyczność: intensywność reakcji konsumenta na zmianę ceny	471
Analiza całkowitych wydatków konsumenta	473
Ustalanie wielkości współczynników elastyczności	474
Elastyczność to nie to samo co nachylenie	476
Zastosowanie pojęcia elastyczności	477
Determinanty elastyczności popytu	479
Substytuty	479
Czas	480
Zmiany popytu	481
Irracjonalność a prawo popytu.	484
ANEKS: Preferencje i możliwości konsumenta	489
PERSPEKTYWY: William Stanley Jevons (1835 – 1882)	469

CZĘŚĆ VII

KOSZTY I PRZEDSIĘBIORSTWO W GOSPODARCE RYNKOWEJ

19 Organizacje gospodarcze 497

Typy organizacji gospodarczych	498
Przedsiębiorstwa własności indywidualnej	498
Spółki	499
Korporacje	502
Metody gromadzenia kapitału pieniężnego	503
Obligacje	504
Akcje uprzywilejowane	505
Akcje zwykłe	506
Obliczenie zysków i strat przedsiębiorstwa	508
Wielkość przedsiębiorstw	512
PERSPEKTYWY: Dlaczego istnieją firmy?	500
PERSPEKTYWY: Czytanie notowań giełdowych	506
PERSPEKTYWY: Korporacje to nie osoby, <i>Ralph Nader i Carl I. Mayer</i>	510

20 Koszt i wybór producenta 517

Koszty jawne i ukryte	518
Koszt edukacji	519
Koszt okazjonalnych zakupów	519
Koszt krańcowy	521
Racjonalne zachowanie i koszt krańcowy	521

Prawo malejących przychodów	522
Porównanie kosztów i korzyści	526
Koszty i korzyści z uprawnienia wędkarstwa	526
Koszty i korzyści zapobiegania wypadkom	527
Cena i koszt krańcowy: wytwarzanie z myślą o maksymalizacji zysku	528
Od podaży indywidualnej do podaży rynkowej?	532
PERSPEKTYWY: Czy koszty utopione mają znaczenie?	520
PERSPEKTYWY: Koszty utopione w kolejnictwie <i>Clinton H. Whitehurst Jr., Clemson University</i>	525
PERSPEKTYWY: Funkcja produkcji na wykresach	530

21 Koszty w krótkim i długim okresie 537

Koszty stałe, zmienne i całkowite w krótkim okresie	538
Koszty krańcowe i przeciętne w krótkim okresie	540
Koszt krańcowy	540
Przeciętny koszt stały	541
Przeciętny koszt zmienny	544
Przeciętny koszt całkowity	544
Koszty krańcowe i przeciętne w długim okresie	545
Korzyści skali	545
Dyzekonomie skali	546
Koszty krańcowe i przeciętne	547
Indywidualne różnice kosztów przeciętnych	549
Przesunięcia krzywych kosztów przeciętnych i krańcowych	551
ANEKS: Wybór najbardziej efektywnej kombinacji zasobów - izokwanty i izokoszty	555
PERSPEKTYWY: Rola przedsiębiorcy w gospodarce <i>Calvin A. Kent, Baylor University</i>	542
PERSPEKTYWY: Uwzględnianie bardzo długiego okresu	548

22 Konkurencja doskonała 559

Cztery formy rynku	560
Konkurencja doskonała	560
Czysty monopol	561
Konkurencja monopolistyczna	562
Oligopol	563
Decyzje produkcyjne uczestnika konkurencji doskonałej	563
Reguła produkcji $MC = MR$	564

Zmiany ceny rynkowej	565
Maksymalizacja zysków w krótkim okresie	566
Minimalizowanie strat krótkookresowych	569
Produkcja w długim okresie	571
Długookresowy efekt zysków i strat okresu krótkiego	571
Skutki występowania korzyści skali	572
Efektywność konkurencji doskonałej – krytyka	573
Dążenie do równowagi	573
Nadwyżki i niedobory	576
Korzyści krańcowe a koszty krańcowe	577
PERSPEKTYWY: Alfred Marshall (1842–1924)	568
PERSPEKTYWY: Cenobiorcy i cenodawcy	575
PERSPEKTYWY: Rynki kontestowalne	580

23 Czysty monopol 585

Geneza monopolu	586
Ograniczenia siły monopolowej	589
Zrównanie kosztu krańcowego z utargiem krańcowym	591
Krótkookresowe zyski i straty	594
Produkcja w długim okresie	595
Komparatywna niedoskonałość monopolu	596
Różnicowanie cen	601
Doskonałe różnicowanie cen	603
Różnicowanie cen przez segmentowanie rynku	604
Całkowity koszt monopolizacji	605
PERSPEKTYWY: Joan Robinson (1903–1983)	588
PERSPEKTYWY: Opodatkowanie zysków monopolistycznych	597
PERSPEKTYWY: Monopolizacja sprzedaży „dóbr” i „anty dóbr”	604

24 Konkurencja niedoskonała 611

Konkurencja monopolistyczna	612
Konkurencja monopolistyczna w krótkim okresie	613
Konkurencja monopolistyczna w długim okresie	614
Oligopol	615
Teorie określania ceny	616
<i>Oligopolista jako monopolista</i>	618
<i>Oligopolista jako przywódca cenowy</i>	618
Stabilność ceny i „złamana” krzywa popytu	619
Oligopolista w długim okresie	624
Kartele: monopol przez zмовę	625

Bodźce do zmywy i oszustwa	625
Oddziaływanie rządu na kartele	628
Ustawodawstwo antytrustowe	629
Ustawa Shermana	629
Ustawa Claytona	630
Ustawa o Federalnej Komisji Handlu	631
Cele i konsekwencje ustaw antytrustowych	631
PERSPEKTYWY: Konsekwencje potrójnych odszkodowań w sprawach antytrustowych	617
PERSPEKTYWY: Uzgodnianie cen – przypadek z życia	626
DIALOG: NCAA – Kartel w owczej skórze, Gary Becker, University of Chicago	620
Dlaczego NCAA nie wykorzystuje sportowców, E. Thomas Sullivan, Washington University in St. Louis	621

25 Regulacja działalności gospodarczej 635

Główne federalne agencje do spraw regulacji	637
Międzystanowa Komisja d/s Handlu (ICC)	637
Federalna Komisja Handlu (FTC)	638
Federalna Komisja Łączności (FCC)	638
Federalna Komisja d/s Energii (FERC)	639
Komisja d/s Energii Jądrowej (NRC)	639
Komisja d/s Papierów Wartościowych i Giełdy (SEC)	640
Administracja Żywności i Lekarstw (FDA)	642
Rada d/s Bezpieczeństwa i Higieny Pracy (OSHA)	642
Teoria regulacja oparta na koncepcji interesu publicznego	642
Regulacja w celu ujęcia kosztów i korzyści zewnętrznych	642
Regulacja zmierzająca do ukrócenia monopolu	643
Szczególny przypadek monopolu naturalnego	645
Regulacja destrukcyjnej konkurencji	646
Skutki stosowania przepisów regulacyjnych	647
Ekonomiczna lub prywatna teoria regulacji	649
Podaż i popyt na regulację	651
Regulacja jako dobro publiczne dla danej gałęzi gospodarki	652
Regulacja jako forma opodatkowania	653
Ruch na rzecz deregulacji	654
ANEKS: Analiza graficzna monopolu naturalnego	660
PERSPEKTYWY: Czy pora na uchylenie Ustawy Robinsona – Patmana?, Robert E. Weigand, University of Illinois w Chicago	640
PERSPEKTYWY: Rozpad ATT, William F. Shughart II, University of Mississippi	650
PERSPEKTYWY: Zmiany polityki regulacyjnej prowadzonej przez FTC, Bruce Yandle, Clemson University	655

CZĘŚĆ VIII

RYNKI CZYNNIKÓW PRODUKCJI

26 Konkurencyjny rynek pracy 669

Popyt i podaż pracy	670
Popyt na pracę 671	
Podaż pracy 673	
Równowaga na rynku pracy 675	
Przyczyny zrównania płac	679
Zróżnicowanie niepieniężnych korzyści z pracy 679	
Zróżnicowanie rynków 680	
Zróżnicowanie pracowników 681	
Prawna regulacja stawek płac: Płaca minimalna	683
Wpływ ustaw określających płacę minimalną na zatrudnienie 683	
Społeczne i niepieniężne skutki ustaw o płacy minimalnej 685	
Polityczne poparcie ustaw o płacy minimalnej 686	
PERSPEKTYWY: Lepsze warunki mieszkaniowe dla pracowników sezonowych – reglamentacja niepieniężnych korzyści z pracy 684	
DIALOG: Podnieść płacę minimalną, <i>Edward M. Kennedy,</i> <i>Senat Stanów Zjednoczonych</i> 676	
Wpływ płac minimalnych na świadczenia dla pracowników, <i>Walter Wessels,</i> <i>North Carolina State University</i> 677	

27 Monopsony i związki zawodowe 691

Monopolistyczny pracodawca	692
Koszt pracy	693
Decyzje o zatrudnieniu podejmowania przez monopson 695	
Kartele pracodawców: siła monopsonu wynikająca ze zmony 696	
Nieefektywność monopsonu 701	
Siła rynkowa pracobiorców	703
Związki zawodowe	704
Siła związków zawodowych w Stanach Zjednoczonych 704	
Używanie siły związków zawodowych 706	
Efektywność związków zawodowych 709	
PERSPEKTYWY: Rozwój prawa pracy w USA, <i>John Warner, Clemson University</i> 704	
PERSPEKTYWY: Zatrudnienie według uznania, <i>Stephanie Saul, Newsday</i> 710	
DIALOG: Dyskryminacja ze względu na płeć – problem informacji rynkowej, <i>Adele Ernst Wick, Tulane University</i> 698	
Dyskryminacja płci z perspektywy wolnego rynku, <i>Catherine England,</i> <i>Cato Institute</i> 699	

28 Renta, procent i zysk 717

Popyt na nieożywione czynniki produkcji	718
Popyt firmy 719	
Popyt rynkowy 720	
Renta ekonomiczna	722
Powszechna renta ekonomiczna 723	
Aktywne poszukiwanie renty (rent – seeking) 725	
Procent	726
Podaż funduszy pożyczkowych 727	
Popyt na fundusze pożyczkowe 728	
Stopa procentowa równowagi na rynku kredytowym 729	
Oddziaływanie ryzyka oraz inflacji 730	
Zyski ekonomiczny	732
PERSPEKTYWY: Thomas Malthus (1766 – 1834) 722	
PERSPEKTYWY: Henry George i podatek gruntowy 727	
PERSPEKTYWY: Ustawy przeciwko lichwie 730	

29 Ubóstwo i pomoc społeczna 737

Podział dochodów w Stanach Zjednoczonych: Wybrane fakty	738
Określenie progu ubóstwa	742
Oficjalna definicja ubóstwa 742	
Wady oficjalnej statystyki 743	
Przyczyny ubóstwa	744
Niska wydajność 745	
Dyskryminacja rasowa i dyskryminacja ze względu na płeć 745	
Niski popyt zagregowany 748	
Wybór stylu życia 749	
Podstawy rządowych programów pomocy	749
Łagodzenie dolegliwości ubóstwa jako dobro publiczne 749	
Redystrybucja dochodów jako ubezpieczenie społeczne i nagroda polityczna 750	
Metody zmniejszania dolegliwości ubóstwa	751
Świadczenia w naturze 751	
Żywność 751 Mieszkania 752 Oświata 753	
Zasiłki w gotówce 756	
Szkolenie zawodowe 757	
Problemy pomocy społecznej	758
Trudności w przewycięzaniu ubóstwa	761
ANEKS: Zasiłki w gotówce a świadczenia w naturze	766

PERSPEKTYWY: Więcej o antymotywacyjnym charakterze programów zmniejszania dolegliwości ubóstwa 740

PERSPEKTYWY: Co wywołuje nędzę dzieci?, *Victor Fuchs, Stanford University* 754

DIALOG: Mit ubóstwa ludzi w podeszłym wieku, *Robert D. Hershey, Jr., New York Times* 746

Niewłaściwa interpretacja statystyk dotyczących ludzi starych żyjących w biedzie, *Paul Davidson, Uniwersytet Tennessee, Knoxville* 747

CZĘŚĆ IX

ZASTOSOWANIA TEORII MIKROEKONOMII

30 Niedostatki rynku: koszty i korzyści zewnętrzne 771

Koszty i korzyści zewnętrzne 772

Koszty zewnętrzne 773

Korzyści zewnętrzne 775

Za i przeciw ingerencji rządu 776

Sposoby ograniczania skutków występowania efektów zewnętrznych 780

Perswazja 780

Przypisywanie praw własności 780

Bezpośrednia działalność gospodarcza rządu 781

Podatki i dotacje 782

Normy jakościowe 783

Wybór najbardziej skutecznego środka eliminacji

kosztów zewnętrznych 784

PERSPEKTYWY: Powstanie nowoczesnych praw własności w Anglii 778

PERSPEKTYWY: Pojawienie się rynku praw do zanieczyszczania środowiska 782

31 Oddziaływanie rządu na gospodarkę: podatki, kontrola cen i ochrona konsumenta 789

Kto płaci podatek ? 790

Kontrola cen 792

Argumenty za kontrolą cen 793

Nie zapracowane zyski 793

Ceny administracyjne 793

Siła monopolowa 793

Argumenty przeciw kontroli cen 794

Niedobory i efektywna cena produktu 795

Czarne rynki i potrzeba racjonowania 796

Ochrona konsumenta	799
Argumenty na rzecz ochrony konsumenta	800
Korzyści zewnętrzne	800
Koszty zewnętrzne	801
Sila monopolowa	802
Koszty informacji	803
Argumenty przeciwko ochronie konsumenta	803
Konkurencja jako forma ochrony konsumenta	803
Różnice gotowości do podejmowania ryzyka	804
Potrzeby biednych	804
PERSPEKTYWY: Prawa i rynki wodne, <i>Terry L. Anderson, Montana State University</i>	798
PERSPEKTYWY: Przepisy dotyczące pasów bezpieczeństwa i poduszek powietrznych, <i>Robert Valero, U. S. Department of Transportation</i>	805

32 Rolnictwo i polityka rolna rządu 809

Krótkookresowe problemy rolnictwa	811
Długookresowe problemy rolnictwa	813
Program podtrzymywania cen	814
Tworzenie i zakup nadwyżki	814
Rozdysponowanie nadwyżki	815
Programy reglamentacji powierzchni uprawnej i ugorowania	818
Reglamentacja powierzchni upraw	819
Bank Ziemi i program ugorowania	820
Płatności w naturze (PIK)	820
System cen docelowych	821
Długookresowe skutki rządowych programów wspierania rolnictwa	821
Programy polityki rolnej jako metoda redystrybucji dochodów	823
PERSPEKTYWY: Cytryna polityki rolnej, <i>James Bovard, Cato Institute</i>	816

33 Wybór wariantów w życiu publicznym: ekonomika rządzenia 827

Główna tendencja systemu dwupartyjnego	828
Ekonomika zasad przegłosowywania decyzji	832
Niesprawności demokracji	832
Preferencje medianowego wyborcy	833
Zasada głosowania zwykłą większością	833
Ignorancja polityczna	835
Szczególne interesy grupowe	838
Większości cykliczne	838
Efektywność konkurencji między rządami	839
Ekonomika biurokracji rządowej	840
Maksymalizacja zysku	841
Maksymalizacja skali działania	842

Maksymalizacja marnotrawstwa	842
Zwiększenie konkurencyjności biurokracji	844
PERSPEKTYWY: Matematyka głosowania i ignorancji politycznej, <i>Gordon Tullock, University of Arizona</i> 830	
PERSPEKTYWY: Dylemat więźnia: Dlaczego ludzie idą na współpracę?, <i>James Gleick, New York Times</i> 836	

CZĘŚĆ X

GOSPODARKA MIĘDZYNARODOWA

34 Handel międzynarodowy 851

Bilans płatniczy	853
Zbiorowe korzyści z handlu	857
Dystrybucyjne efekty handlu	863
Korzyści eksporterów	863
Straty firm konkurujących z importem	864
Skutki ograniczeń handlu takich jak cła i kontyngenty	865
Argumenty na rzecz wolnego handlu	873
Argumenty na rzecz stosowania restrykcji handlowych	875
Względy bezpieczeństwa narodowego	876
Inne argumenty	877
PERSPEKTYWY: Bilans obrotów bieżących, <i>Edward L. Hudgins, Heritage Foundation</i> 854	
DIALOG: Argumenty na rzecz ochrony przemysłu włókienniczego, <i>James C. Self, Sr., Greenwood Mills, Inc.</i> 866	
Argumenty przeciwko ochronie przemysłu włókienniczego, <i>Richard B. McKenzie, Clemson University</i> 867	

35 Finanse międzynarodowe 885

Proces międzynarodowej wymiany walutowej	886
Międzynarodowe kursy walutowe	887
Wymiana walut krajowych	893
Ustalanie wysokości kursu walutowego	894
Przystosowanie rynku do zmian w warunkach rynku pieniężnego	896
Reglamentacja kursu walutowego: stałe lub sztywne kursy walutowe	898
Przystosowania monetarne w systemie stałych kursów	903
Rezerwa złota	903
Rezerwy walut	904
Międzynarodowy Fundusz Walutowy (International Monetary Fund)	904
Transakcje walutowe typu swap	905

Specjalne Prawa Ciągnięcia (Special Drawing Rights — SDR) 905	
Korygowanie strukturalnego deficytu bilansu płatniczego	906
Zmierzch systemu stałych kursów walutowych	908
PERSPEKTYWY: Międzynarodowe negocjacje ekonomiczne: Kto jest kim?, <i>Peter Kilborn, New York Times</i> 890	
PERSPEKTYWY: Konkurencyjność Ameryki oraz przeoczona nadwyżka bilansu kapitałowego 900	
PERSPEKTYWY: Konkurencyjność USA a bilans handlowy 910	

36 Handel międzynarodowy a makroekonomia 917

Perspektywa keynesowska	918
Określny obieg dochodu 919	
Zmiany zagregowanego popytu i zagregowanej podaży 920	
System kursów walutowych 922	
Spojrzenie monetarystyczne	924
Podejście podażowe	931
Międzynarodowe komplikacje 932	
Kursy walut 933	
DIALOG: Bliźniacze deficyty: niebezpieczeństwa, <i>Russell Shannon, Clemson University</i> 926	
Mysia mądrość: handel zagraniczny a zdrowie gospodarki, <i>William R. Allen, University of California, Los Angeles</i> 928	

37 Porównawcze systemy ekonomiczne 937

Systemy ekonomiczne	938
Kapitalizm i jego krytycy	940
Marksistowski komunizm 940	
Komunizm sowiecki	943
Leninizm 943	
Stalinizm 944	
Socjalizm demokratyczny	948
Skutki nacjonalizacji 949	
Skutki planowania gospodarczego 952	
PERSPEKTYWY: Konkurencyjna gospodarka japońska, <i>Katsuro Sakoh, John Hopkins University</i> 941	
PERSPEKTYWY: Spojrzenie turysty na rodzący się w Chinach kapitalizm, <i>Laurence S. Moss, Babson College</i> 946	
PERSPEKTYWY: Jugosławia: Zmodyfikowana gospodarka komunistyczna, <i>Russell Shannon, Clemson University</i> 950	

38 Wzrost i rozwój gospodarczy 957

Warunki wstępne wzrostu i rozwoju	958
Cechy charakterystyczne krajów rozwijających się	959
Dochód 960	
Wzrost gospodarczy kontra przyrost naturalny 962	
Usługi socjalne 964	
Rolnictwo i technologia 964	
Teorie rozwoju gospodarczego	966
Teoria klasyczna 966	
Teoria marksistowska 967	
Teoria startu Rostowa 967	
Inne teorie 968	
Przeszkody rozwoju gospodarczego	969
Przeludnienie 969	
<i>Podwojenie liczby ludności 970</i>	
<i>Urbanizacja 970 Braki żywności 971</i>	
Brak infrastruktury 971	
<i>Szkoły 972 Drogi 972 Inne elementy infrastruktury 972</i>	
Inne przeszkody 973	
<i>Niska stopa oszczędności 973 Ograniczona oferta eksportowa 973</i>	
<i>Czynniki socjokulturowe 974</i>	
Sposoby przewyższania niedorozwoju gospodarczego	974
Pomoc zagraniczna 975	
Inne rozwiązania 977	
PERSPEKTYWY: <i>Wartości dzieci w krajach rozwijających się, Martin Schmitzer, Virginia Tech</i>	969
PERSPEKTYWY: <i>Harry Gordon Jonson (1923 – 1977)</i>	976
Aneks: Laureaci Nagrody Nobla w dziedzinie ekonomii	A-1
Słownik pojęć	S-1
Indeks	I-1